

Ministerie van Veiligheid en Justitie

• • VeiligheidsHuizen

Transitie
jeugd en
VeiligheidsHuizen

• •
Kompas

• •
juni
2013

- ● Dit kompas is ontwikkeld door het programma
- ● Doorontwikkeling Veiligheidshuizen (ministerie
- ● van VenJ), in samenwerking met het transitie-
- ● bureau stelselherziening jeugd (VNG, ministerie
- ● van VWS en ministerie van VenJ).

Inhoud

1 : Samenvatting	5
2 : Aanleiding	7
2.1 Aanleiding kompas	7
2.2 Meerwaarde van samenhang en maatschappelijke relevantie	8
2.3 Op welke vragen geeft dit kompas een antwoord?	9
2.4 Voor wie is dit kompas?	10
2.5 Leeswijzer	10
3 : Landelijk kader Veiligheidshuizen	11
3.1 De functie en doelstelling van Veiligheidshuizen	11
3.2 De werkwijze van Veiligheidshuizen	12
3.3 Focus: ketenoverstijgende aanpak van complexe problematiek	12
3.4 Sturing en regie	13
3.5 Regionale organisatie Veiligheidshuizen	14
3.6 Instroom en selectie casuïstiek	14
3.7 Organisatiemodel	15
4 : Transitie jeugd	17
4.1 De nieuwe Jeugdwet in het kort	17
4.2 Beoogde verandering	18
4.3 Regiovorming	19
5 : Wat verandert er met de transitie voor Veiligheidshuizen?	21
5.1 Grotere regierol gemeenten: meer samenhang in het lokale en regionale (jeugd)zorgveld	22
5.1.1 Veranderingen	22
5.1.2 Kansen: sturen op samenhang en samenwerking	22
5.2 Nieuwe aanbieders	24
5.2.1 Veranderingen	24
5.2.2 Kansen: positionering Veiligheidshuizen, samenwerking en aansluiting	25
6 : Hoe kunnen kansen optimaal worden benut?	27
6.1 Voorwaarden	27
6.2 Stappenplan	27
6.2.1 Zorg voor een integrale bestuurlijke visie	27
6.2.2 Zorg voor eenduidig opdrachtgeverschap	28
6.2.3 Zorg voor een sluitend en dekkend jeugdzorgveld	28
6.2.4 Faciliteer op het gebied van samenhang in informatie-uitwisseling en –voorziening	29
6.2.5 Faciliteer transformatie in de uitvoering	29
Bijlagen :	
I Documentatie	31
II Maatwerkondersteuning en kennisuitwisseling	32

Samenvatting

: Aanleiding

Gemeenten staan aan de vooravond van grote veranderingen. Vanaf 1 januari 2013 hebben zij al de regie op Veiligheidshuizen, vanaf 2015 komt daar ook de regie op alle jeugdhulp bij. Een goede verbinding tussen het Veiligheidshuis en de transitie van het jeugdstelsel is essentieel. Als het gaat om samenwerking tussen zorg en veiligheid/straf gaat het namelijk direct om de veiligheid van kinderen en jongeren. Dit geldt niet alleen voor strafbare feiten, maar ook om het welbevinden van de jongere en zijn gezin zelf. Wanneer de kansen van de transitie jeugd in relatie tot Veiligheidshuizen optimaal worden benut, kan de samenhang tussen '(jeugd)hulp' en 'veiligheid/straf' worden vergroot. Uiteindelijk zijn daar niet alleen jongeren of het gezin hierbij gebaat doordat zij passendere zorg of straf krijgen. Het maatschappelijke effect reikt verder. De samenleving wordt minder geconfronteerd met criminaliteit en ernstige overlast, en gemeenten profiteren, doordat zij effectiever en efficiënter kunnen zijn in hun aanpak.

: Centrale vragen in het kompas

Vragen die in het kompas worden beantwoord zijn:

1. Wat doen Veiligheidshuizen precies en hoe werken ze?
2. Wat zijn de belangrijkste veranderingen van de transitie van het jeugdstelsel?
3. Welke daarvan zijn van invloed op de Veiligheidshuizen? Wat betekent dit voor gemeenten en andere stakeholders? Wat zijn kansen, wat zijn risico's?
4. Hoe kan hier goed op worden ingespeeld? Aan welke voorwaarden moet daarbij worden voldaan?

: Richtinggevende stappen

Om de samenhang tussen de verschillende ontwikkelingen goed te organiseren dienen gemeenten enkele voorwaarden op orde te hebben. De kansen die deze veranderingen bieden kunnen daarmee optimaal worden benut. De benodigde stappen die bijdragen aan het realiseren van deze voorwaarden staan weergegeven in onderstaand overzicht, en worden in hoofdstuk 6 uitgewerkt.

- **Richten: samenhang op bestuurlijk niveau**
Stap 1: Zorg voor een integrale bestuurlijke visie
Stap 2: Zorg voor eenduidig opdrachtgeverschap
- **Inrichten: samenhang op tactisch en strategisch niveau**
Stap 3: Zorg voor een sluitend en dekkend (jeugd)zorgveld
Stap 4: Faciliteer samenhang t.a.v. informatie-uitwisseling en –voorziening
- **Verrichten: samenhang op uitvoerend niveau**
Stap 5: Zorg voor transformatie in de uitvoering

Stap 1 : Zorg voor een integrale bestuurlijke visie

- Gemeenten dienen samen met partners in de jeugdhulp- en jeugdstrafrechtketen een gezamenlijke visie te hebben
- Neem het kind en het gezin als vertrekpunt
- Deze visie dient aan te sluiten bij de andere decentralisaties
- Stakeholders van Veiligheidshuizen dienen waar mogelijk ook aan te sluiten bij de besluitvorming hierover
- Hierbij is het raadzaam het instrument Veiligheidshuis, als flexibele netwerkorganisatie, te positioneren in zowel het integrale veiligheidsbeleid, als in het jeugdbeleid, als in het sociaal domein als geheel
- Zorg daarbij voor voldoende draagvlak bij alle stakeholders voor visie en de gemaakte keuzes.

Stap 2 : Zorg voor eenduidig opdrachtgeverschap

- Zorg voor consistentie en samenhang in bestuurlijke sturing (bijv. eisen en randvoorwaarden zoals financiering, verantwoording en beleidsinformatie)
- Zorg voor gezamenlijk en eenduidig opdrachtgeverschap
- Zorg voor een visie op de wijze van inkoop (subsidie, aanbesteding, binnengemeentelijk organiseren).

Stap 3 : Zorg voor een sluitend en dekkend jeugdzorgveld

- Waarbij verbindingen tussen de verschillende domeinen, en tussen de triagetafels zijn georganiseerd.
- Zorg voor goede triage (screening en routing) in het voorliggende jeugdveld: afspraken over spelregels en verantwoordelijke linking pins tussen de verschillende domeinen en overlegtafels
- Hierbij is het belangrijk dat gemeenten en partners afspraken maken over wie, waar, wat wanneer agendeert in het Veiligheidshuis.
- Een beslissingsinstrument voor routing naar het Veiligheidshuis kan daarbij helpen.
- De gemeente kan domeinoverschrijdend sturen op 'het veld' van overlegtafels met gedeelde spelregels.
- Organiseer een goede koppeling tussen de Veiligheidshuizen en de jeugdhulp in de vorm van bijvoorbeeld een aansluitteam.

Stap 4 : Faciliteer op het gebied van samenhang in informatie-uitwisseling en –voorziening

- Zorg dat er helderheid en eenduidigheid is ten aanzien van wat kan en mag op het gebied van informatie-uitwisseling over cliënten tussen partners. Wat mag daarbij vastgelegd worden?
- Zorg voor een gezamenlijk digitaal gezinsdossier, of in ieder geval systemen die ' met elkaar kunnen communiceren.

Stap 5 : Faciliteer transformatie in de uitvoering

- De daadwerkelijke samenhang moet plaatsvinden in de dagelijkse praktijk. Professionals moeten in staat worden gesteld om samen te werken waar nodig, en tijdig op- of af te schalen.
- Dat vraagt specifieke competenties van professionals. Professionals fungeren als informatiemakelaar en schuiven aan bij een overleg waar zij geen direct belang bij hebben, maar waar wel hun expertise nodig is.
- Faciliteer ontmoeting tussen professionals.
- De gemeente heeft als verantwoordelijke voor het gehele jeugdstelsel, en feitelijk door de andere decentralisaties in het gehele sociale domein, hierin een voortrekkersrol.

2 : Aanleiding

2.1 Aanleiding kompas

Veiligheidshuizen bevinden zich in turbulente tijden. Er zijn verschillende ontwikkelingen die direct of indirect van invloed zijn op de Veiligheidshuizen. De belangrijkste ontwikkelingen zijn de veranderingen die gepaard gaan met de doorontwikkeling van de Veiligheidshuizen, zoals de regierol die bij gemeenten is komen te liggen, de introductie van ZSM¹, en de transitie van de jeugd. Deze ontwikkelingen spelen in grote mate op elkaar in. De ervaring leert dat stakeholders ófwel thuis zijn in de transitie jeugd, ófwel in de Veiligheidshuizen. Er zijn maar weinig partijen die het geheel en de verbinding tussen beide ontwikkelingen overzien. Reden om de doorontwikkeling van de Veiligheidshuizen en de transitie jeugd en hun samenhang in beeld te brengen in dit kompas.

Doorontwikkeling Veiligheidshuizen

Sinds 1 januari 2013 vallen Veiligheidshuizen onder regie van gemeenten. De Rijksbijdrage wordt sindsdien niet meer uitgekeerd aan het OM, maar aan de zetelgemeenten van elk van de 25 veiligheidsregio's. Binnen elke veiligheidsregio wordt samen met gemeenten en partners bepaald waar, hoe, en met wie de Veiligheidshuizen worden vormgegeven. Hierbij is het voor en door partners geschreven landelijk kader Veiligheidshuizen het vertrekpunt. Daarin staat het gedeelde en gewenste perspectief beschreven over het doel, de functie en de meerwaarde van Veiligheidshuizen, en de voorwaarden die nodig zijn om dit te kunnen realiseren. Dit kompas borduurt voort op het landelijk kader en gaat concreter in op de realisatie van samenhang tussen de jeugd- en strafrechtketen.

¹ ZSM staat voor 'Zo Slim, Simpel, Samen, Selectief en Samenlevingsgericht Mogelijk' en is een selectie- en afdoeningsoverleg voor zowel volwassenen als jeugdigen die eenvoudige misdrijven plegen, waar snel simpele interventies worden opgelegd. Deze afdoening vindt plaats binnen 6 uur of 3 dagen. Doel is om te komen tot een betekenisvolle interventie waarbij recht wordt gedaan aan de positie van het slachtoffer en waarbij de omgeving ziet dat de dader snel en kordaat wordt aangepakt.

Transitie jeugd

Nederland bevindt zich middenin een decentralisatiebeweging, namelijk de decentralisatie van de jeugdtaken, de participatiewet en de overheveling van 'begeleiding en persoonlijke verzorging' uit de AWBZ naar de Wmo. Naast de regie op de Veiligheidshuizen die vanaf 1 januari 2013 bij gemeenten is komen te liggen, zal in 2015 ook de regie op de jeugdhulp naar gemeenten verschuiven. De jeugdhulp, waaronder opgroei- en opvoed-ondersteuning, de jeugdbescherming en jeugdreclassering, de jeugd ggz en jeugd (l)vb ((jeugd met een verstandelijke beperking) worden overgeheveld naar gemeenten, waardoor zij zowel bestuurlijk als financieel verantwoordelijk worden voor de uitvoering ervan. Bij verschillende stakeholders van het Veiligheidshuis, zoals managers Veiligheidshuizen en gemeenten, speelt de vraag of de decentralisatie van de jeugdhulp gevolgen heeft voor de samenwerking binnen de Veiligheidshuizen, maar ook in het lokale zorgveld waarin de Veiligheidshuizen werken. Tegelijkertijd zijn gemeenten het lokale en regionale jeugddomein opnieuw aan het inrichten. Ook zij zoeken naar aanknopingspunten en adviezen om het Veiligheidshuis te positioneren in –en verbinden aan– de nieuwe structuren in de buurt, wijk, gemeente en regio.

(Multi)probleemsituaties van jeugdigen en gezinnen zijn vraagstukken met meerdere dimensies, meerdere oorzaken en verschillende uitingsvormen: gedragsproblemen thuis, schooluitval, geweld in de openbare ruimte, werkloosheid, schulden, gebruik van verslavende middelen, etc. Die problemen zijn niet vanuit één sector op te lossen. Een oplossing vergt multidisciplinaire samenwerking van hulp- en zorgverleners, onderwijskrachten, politie en justitie. Het verbinden van signalen uit verschillende probleemgebieden dwingt tot samenwerking en draagt bovendien bij aan het tijdiger inzetten van een gecombineerde aanpak.

Het wetsvoorstel Jeugdwet ligt voor advies bij de Raad van State en zal naar verwachting in juni/juli 2013 naar de Tweede Kamer wordt gestuurd. Onderdelen die nog nader uitgewerkt moeten worden in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) moeten volgens planning op 1 januari 2014 klaar zijn. Deze nadere uitwerking van de Jeugdwet biedt gemeenten voorschriften bij het vertalen van de wet naar de uitvoering. Gemeenten zijn ook nog bezig met functionele ontwerpen en proeftuinen, alvorens in de tweede helft van 2013 definitieve keuzes worden gemaakt over de inrichting van het lokale en regionale jeugdstelsel. De samenhang met de andere decentralisaties maakt deze keuze extra complex. 2014 is het jaar van de operationalisering, dan moet het gaan gebeuren.

2.2 Meerwaarde van samenhang en maatschappelijke relevantie

De jeugdhulp richt zich op alle vormen van jeugdhulpverlening. Veiligheidshuizen richten zich echter alleen op complexe ketenoverstijgende problematiek waarbij samenwerking tussen de (jeugd)keten en de strafrecht-keten nodig is. De verbinding tussen het Veiligheidshuis en de transitie van het jeugdstelsel is essentieel. Als het gaat om het opschalen en afschalen van de aanpak van ketenoverstijgende problematiek gaat het namelijk direct om de veiligheid of bedreiging van de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Dit geldt ook voor strafbare feiten, waarbij niet alleen de recidivebeperking en vergelding van belang is, maar ook het welbevinden van de jongere en zijn gezin zelf. Ook risicjongeren uit (multi)probleemgezinnen zijn vaak gebaat bij een integrale aanpak, met een inbreng van partners uit de wereld van onderwijs, (jeugd)hulp en justitie. Dat vergt een intensieve samenwerking tussen de Zorg- en Adviesteams, gemeenten (de Centra voor Jeugd en Gezin bijvoorbeeld) en de Veiligheidshuizen.

En bij huiselijk geweldzaken gaat het om een combinatie van bijvoorbeeld een tijdelijk huisverbod voor de volwassen vader of moeder en directe inzet van jeugdhulp voor de achterblijvende kinderen en ouder. Dit kan alleen maar goed gedaan worden als er goede afspraken zijn over het opschalen vanuit de eigen keten naar het Veiligheidshuis, zoals het moment van opschalen, de persoon die mag opschalen, de informatie die mag worden gedeeld en wie de regie (tijdelijk) neemt. Bij opschaling naar het Veiligheidshuis is er altijd sprake van een strafrecht-component (dan wel een risico daarop). Juist door de transitie van het jeugdstelsel veranderen er veel bestaande afspraken en structuren. Wanneer het Veiligheidshuis en het nieuwe (lokale) jeugdstelsel niet goed op elkaar zijn aangesloten ontstaat er een potentieel risicovolle situatie voor kinderen, jongeren, ouders en hun leefomgeving.

• **Waarom samenwerking tussen lokale zorg, (jeugd)onderwijs en Veiligheidshuis?**

De samenwerking tussen de zorg- en adviesteams, wijkaanpak en de Veiligheidshuizen ontstaat met name om in het belang van jeugdigen en vanuit een maatschappelijke wenselijkheid multiprobleem situaties met een sterk risico op criminaliteit eerder en in gezamenlijkheid aan te pakken. Andere redenen om samen te werken zijn:

- signalen vanuit verschillende vindplaatsen (overlast en veiligheid, jeugdbescherming en vrijwillige zorg) te verbinden en interventies tijdig af te stemmen;
- ontwikkelings-, gezins- en opvoedproblemen niet onnodig te laten escaleren;
- recidive van strafbare feiten te voorkomen;
- overdracht van problematiek van ene op de andere generatie of van kinderen onderling tegen te gaan;
- efficiënter te werken (geen herhalingen, gebruik alle beschikbare informatie) met snellere hulp en meer slagkracht;
- zorg en ondersteuning in gezin en op school na contact met justitie of terugkeer na verblijf in de gevangenis te organiseren;
- samenwerking heeft tevens tot doel dat de betrokken gezinnen niet het spoor bijster raken tussen alle organisaties die zich 'bemoeien' om de diversiteit aan problemen aan te pakken;
- zorgmijders te traceren en "shoppen" in de hulpverlening terug te dringen.

Multiprobleemsituaties van jeugdigen en gezinnen zijn vraagstukken met meerdere dimensies, meerdere oorzaken en verschillende uitingsvormen: gedragsproblemen thuis, schooluitval, geweld in de openbare ruimte, werkloosheid, schulden, gebruik van verslavende middelen, etc. Die problemen zijn niet vanuit één sector op te lossen. Een oplossing vergt multidisciplinaire samenwerking van hulp- en zorgverleners, onderwijskrachten, politie en justitie. Het verbinden van signalen uit verschillende probleemgebieden dwingt tot samenwerking en draagt bovendien bij aan het tijdiger inzetten van een gecombineerde aanpak.

Bron: Jeugdketens sluitend verbinden

2.3 Op welke vragen geeft dit kompas een antwoord?

De belangrijkste vragen die ten aanzien van de transitie van de jeugdtaken in relatie tot de Veiligheidshuizen zijn gesteld zijn:

1. Wat doen Veiligheidshuizen precies en hoe werken ze?
2. Wat zijn de belangrijkste veranderingen van de transitie van het jeugdstelsel?
3. Welke daarvan zijn van invloed op de Veiligheidshuizen? Wat betekent dit voor gemeenten en andere stakeholders? Wat zijn kansen, wat zijn risico's?
4. Hoe kan hier goed op worden ingespeeld? Aan welke voorwaarden moet daarbij worden voldaan?

Zoals hierboven is beschreven is de vormgeving en invulling van de nieuwe Jeugdwet nog niet voltooid. Het is dan ook te vroeg om met definitieve, kant en klare antwoorden te komen. Dit kompas is daarom te gebruiken om richting te bepalen. Het biedt handvatten om stappen te zetten in de juiste richting. Gemeenten hebben zelf de regie en zijn momenteel op zoek naar een gewenste invulling en vormgeving van hun lokale jeugdstelsel die wenselijk en passend is bij de lokale situatie. Er is niet één manier waarop dit moet gebeuren. De geboden handvatten in dit kompas leiden dan ook niet tot één blauwdruk, maar beschrijven (voorwaardelijke) stappen die overal kunnen worden toegepast. Ze leiden echter wel overal tot andere uitkomsten, doordat overal andere keuzes worden gemaakt op basis van lokale verschillen en voorkeuren. Gemeenten maken eigen keuzes in het vormgeven van het lokale jeugdstelsel. Daardoor ontstaat er geen eenduidig eindbeeld. Wel ontstaat er een palet van verschillende wijzen waarop Veiligheidshuizen en het (lokale) jeugdstelsel elkaar kunnen gaan vinden.

2.4 Voor wie is dit kompas?

Dit kompas is bedoeld voor iedereen die te maken heeft met de transitie van de jeugdtaken en de Veiligheidshuizen. Dit zijn in ieder geval:

- Gemeenten; beleidsambtenaren, burgemeesters en wethouders met veiligheid en jeugd in hun portefeuille en degenen die zich binnen gemeenten bezig houden met de transitie van de jeugd
- Sleutelpartners van Veiligheidshuizen: bestuurders, beleidsmakers en managers van partnerorganisaties
- Managers Veiligheidshuizen
- Beleidsmakers bij het Rijk
- En iedereen die geïnteresseerd is in Veiligheidshuizen, de transitie van de jeugdtaken, en/of de relatie daartussen.

2.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 3 worden de belangrijkste elementen van Veiligheidshuizen beschreven, zoals het doel en de functie. Het vertrekpunt hierbij is de gedeelde visie van alle landelijke stakeholders op de Veiligheidshuizen die recent tot stand is gekomen. In hoofdstuk 4 worden de belangrijkste wijzigingen ten aanzien van de nieuwe Jeugdwet beschreven. In hoofdstuk 5 komen de belangrijkste veranderingen voor de Veiligheidshuizen aan bod. Ook de kansen die deze veranderingen bieden worden hier beschreven. Hoofdstuk 6 beschrijft samenvattend de voorwaarden die ertoe bijdragen dat gemeenten en partners van Veiligheidshuizen zo goed mogelijk kunnen inspelen op de decentralisatie van de jeugdtaken in relatie tot de Veiligheidshuizen.

3

Landelijk kader VeiligheidsHuizen

Het landelijk kader Veiligheidshuizen beschrijft het gewenste kader voor de doelstellingen en functie van de Veiligheidshuizen. Het kader is gemaakt dóór en vóór alle landelijke partners die deel uitmaken van het netwerksamenwerkingsverband 'Veiligheidshuis'².

3.1 De functie en doelstelling van Veiligheidshuizen

Het Veiligheidshuis is een netwerksamenwerking tussen straf- en zorgpartners en gemeenten, waarin zij onder eenduidige regie komen tot een ketenoverstijgende aanpak van complexe problematiek om ernstige overlast en criminaliteit te bestrijden. Wanneer reguliere inzet van partners binnen de eigen keten niet meer werkt, kan een beroep worden gedaan op het netwerksamenwerkingsverband, het Veiligheidshuis.

De doelstelling van de samenwerking in Veiligheidshuizen is het bijdragen aan veiligheid(sbeleving) als onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid: het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen, door middel van een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.

² Landelijke sleutelpartners zijn zowel op lokaal niveau als op landelijk niveau betrokken en vertegenwoordigd. Het zijn de politie, het OM, de Raad voor de Kinderbescherming, reclassering (Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering en GGZ, Leger des Heils), DJJ, gemeenten (G4 en G32, en VNG), Jeugdzorg Nederland, GGZ Nederland en Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN).

Het concrete resultaat van de samenwerking is een integrale probleemanalyse met een persoons-, systeem- of gebiedsgericht plan van aanpak, met concrete afspraken over de verschillende interventies, inzet van partners en eventuele vervolgstappen en monitoring. Het Veiligheidshuis heeft ook een adviserende functie. De samenwerkende partners adviseren bestuurders en sleutelpartners over persoonsgerichte, systeemgerichte of lokale problematiek.

- *'...Het concrete resultaat van de samenwerking is een integraal plan,*
- *waarin de inzet van partners is afgestemd, met concrete afspraken over de verschillende interventies en vervolgstappen en monitoring...'*

3.2 De werkwijze van Veiligheidshuizen

Door de verbinding van de verschillende ketens kan de strafrechtelijke aanpak als stok achter de deur dienen voor effectieve zorg- en hulpverlening. Bijvoorbeeld door met een voorwaardelijke straf iemand (niet vrijblijvend) te laten deelnemen aan een afkickbehandeling. En andersom kan de zorg- en hulpverlening een effectieve aanvulling zijn op de strafrechtelijke aanpak en daarmee het maatwerk vergroten.

Alle sleutelorganisaties kunnen een probleem rond een persoon, gezin of gebied in het Veiligheidshuis inbrengen. Vervolgens vindt overleg plaats, waarbij alle relevante instanties uit de regio aanschuiven. De partners in het overleg maken een gezamenlijke analyse en bepalen per casus wie de hulp coördineert. Deze coördinator zorgt er voor dat er een gezamenlijk plan van aanpak komt. Hij stemt alle hulp van de verschillende instanties op elkaar af en houdt in de gaten dat iedereen zich aan de afspraken houdt. Bij de analyse komt het hele gezin en alle problematiek ter sprake. Als er reden is tot zorg, wordt het hele gezin meegenomen in het plan. Het uitgangspunt is te komen tot één gezin, één plan, en één regisseur.

3.3 Focus: ketenoverstijgende aanpak van complexe problematiek

Het is belangrijk om vooraf goed te bedenken wie wél en wie níet in het Veiligheidshuis besproken worden. Het onderscheidend vermogen en de meerwaarde van het Veiligheidshuis ten opzichte van bestaande, reguliere werkwijzen is groter wanneer de capaciteit van partners binnen het Veiligheidshuis wordt besteed aan complexe casuïstiek waarvoor ketenoverstijgende samenwerking een voorwaarde is voor een goede oplossing.

- *'een goede selectie van casuïstiek verhoogt*
- *de kwaliteit van de afhandeling'*

Een casus voldoet aan de definitie 'complexe problematiek' wanneer het aan de volgende criteria voldoet:

- Er is sprake van meerdere problemen (multiprobleem) die op meer dan één leefgebied spelen en (naar verwachting) leiden tot crimineel en/of overlastgevend gedrag of verder afglijden;

en:

- Samenwerking tussen meerdere ketens (minimaal dwang en drang) is nodig om tot een effectieve aanpak te komen, het is in de reguliere samenwerking tussen partners binnen één keten niet mogelijk om deze problematiek effectief aan te pakken;

en:

- De problematiek wordt beïnvloed door en heeft impact op het (gezins)systeem en/of de directe sociale leefomgeving (of wordt verwacht dat te gaan hebben);

of:

- Er is sprake van ernstige gebiedsgebonden veiligheidsproblematiek, die vraagt om een keten-overstijgende aanpak.

3.4 Sturing en regie

Een Veiligheidshuis is een netwerksamenwerking. Dit betekent dat alle partners hun eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden behouden. Dat vraagt om heldere afspraken over de samenwerking: wie, waarom en met welke inzet deelneemt, en wie waarover, op welk niveau, regie voert.

Hierbij maken we onderscheid tussen regie op 3 niveaus, namelijk:

- bestuurlijke regie
- procesregie
- casusregie.

De bestuurlijke regie op de (regionale) samenwerking in de Veiligheidshuizen ligt bij gemeenten. Zij zijn onder meer verantwoordelijk voor coördinatie op de regionale samenwerking en verbinding van de verschillende ketens: het bestuur (burgemeesters - openbare orde en veiligheid- en wethouders zorg en welzijn) en de straf- en zorgpartners op strategisch, bestuurlijk niveau in een regionale stuurgroep.

- Op dit niveau wordt gezamenlijk de strategische agenda bepaald, worden (beleids)prioriteiten vastgesteld en vindt afstemming plaats met de lokale driehoek, AJB (Algemeen Justitieel Beraad) en bijvoorbeeld de OGGZ- of jeugdhulp aanbieders.
- Afhankelijk van de lokale problematiek wordt het aantal (fysieke) Veiligheidshuislocaties binnen een regio vastgesteld en afspraken gemaakt over de verdeling van middelen.
- Het streven is dat, met het landelijke kader als vertrekpunt, een regionaal bestuurlijk convenant wordt gesloten, waarin de inzet van partners, de inzet van (financiële) middelen en het (personele) beheer van het Veiligheidshuis is geborgd.

- ‘...borg de positie en doelstelling van het Veiligheidshuis
- in het lokale en/of regionale integrale veiligheidsplan.’

Procesregie ligt bij het Veiligheidshuispersoneel en is gericht op het faciliteren van en toezien op de totstandkoming van samenwerking op casusniveau (bijvoorbeeld door organisatie, agendering en soms ook voorzitten van de verschillende casusoverleggen).

Casusregie is gericht op één specifieke casus en ziet erop toe dat er een integraal plan van aanpak wordt gemaakt en afspraken worden gemaakt en nagekomen. De partners zijn zelf verantwoordelijk voor het aandeel dat de eigen organisatie heeft binnen een casus en de inbreng die ze levert (expertise en interventies).

Bron: de strips in dit kompas zijn gemaakt door Michiel van de Pol

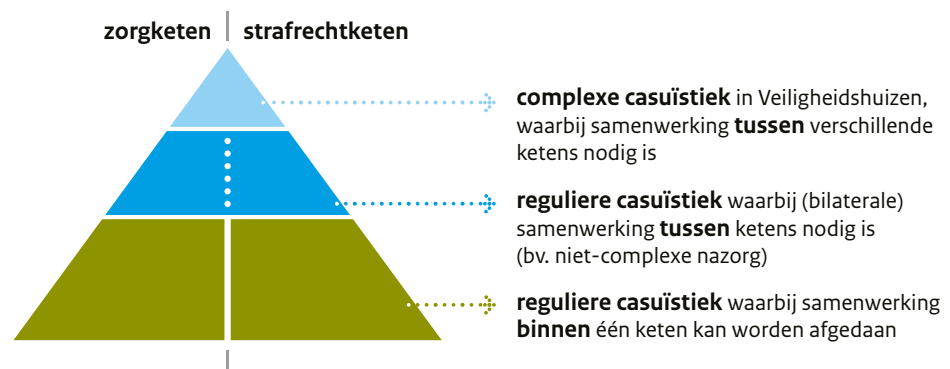
3.5 Regionale organisatie Veiligheidshuizen

Alle gemeenten moeten kunnen aansluiten bij een Veiligheidshuis. Op bestuurlijk niveau zijn er daarom 25 Veiligheidshuisregio's zodat er een landelijk dekkend netwerk is. Hierbij is het van essentieel belang dat deze regionale werkwijze zich goed verhoudt tot de problematiek van alle aangesloten gemeenten. Dit vraagt om een goede infrastructuur, die het mogelijk maakt dat lokale werkwijzen en de regionale werkwijze van het Veiligheidshuis elkaar kunnen vinden en goed op elkaar aansluiten.

3.6 Instroom en selectie casuïstiek

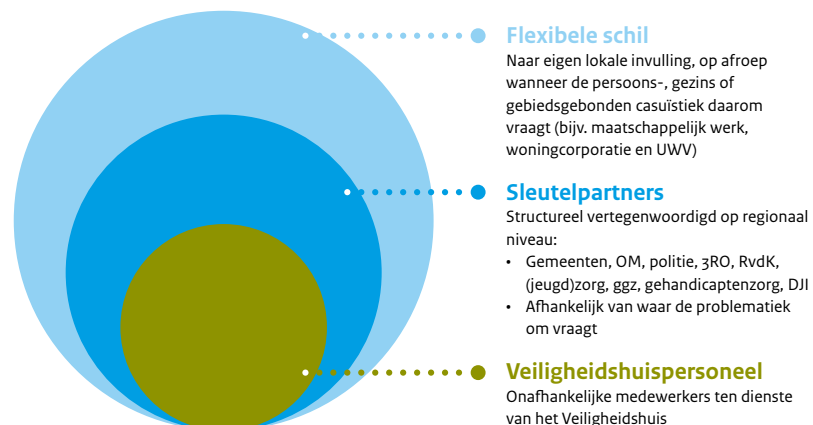
Iedere partner kan vanuit de eigen wettelijke rol en verantwoordelijkheden casuïstiek aandrazen. Zowel vanuit ZSM als vanuit lopende zorg- en strafrechtelijke trajecten kan casuïstiek aangedragen worden. Vanuit preventief oogpunt kan een casus worden ingebracht, bijvoorbeeld wanneer gezinsleden dreigen af te glijden richting criminaliteit.

Instroom van casuïstiek in het Veiligheidshuis is uiteindelijk afhankelijk van de strategische agenda en prioritering voor het Veiligheidshuis, die door gemeenten (burgemeesters en wethouders) in samenspraak met sleutelpartners (in een regionale stuurgroep of ander regionaal gremium) is vastgesteld. Hierbij is het belangrijk dat gemeenten en partners afspraken maken over wie, waar, wat wanneer agendeert in het Veiligheidshuis.

3.7 Organisatiemodel

De kern van het Veiligheidshuis bestaat uit het Veiligheidshuispersoneel, een team van vaste medewerkers, waaronder bijvoorbeeld een manager Veiligheidshuis, procesregisseur en administratief ondersteuner. Zij faciliteren het proces van samenwerking en richten zich onder meer op het dagelijks management en het procesmanagement. De sleutelpartners en partners uit de flexibele schil zijn aanwezig wanneer de inbreng van de organisatie nodig is. De precieze invulling van afspraken over de inzet van (lokale dan wel regionale) partners wordt binnen de regio bepaald.

4

Transitie jeugd

Begin april 2013 is het voorstel voor de Jeugdwet verzonden naar de Raad van State. Nadat het advies van de Raad van State is ontvangen zal de regering het advies verwerken en het wetsvoorstel zo spoedig mogelijk indienen bij de Tweede Kamer. Daarna zal het wetsvoorstel nog door beide Kamers worden behandeld. Alle informatie in hoofdstuk 4 ligt dan ook niet vast en is vanwege deze beschreven processtappen aan veranderingen onderhevig.

4.1 De nieuwe Jeugdwet in het kort

Het kabinet heeft met de concept jeugdwet het voornemen om de overheveling van de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid naar de gemeente te regelen voor wat betreft preventie, ondersteuning, hulp en zorg bij opgroeien en opvoeden. Preventieve opvoedondersteuning (Wmo), de jeugdgezondheidszorg (JGZ) en de gezondheidsbevordering van jeugdigen vielen al onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Hier komen alle taken bij die nu nog onder de verantwoordelijkheid van andere bestuurslagen vallen³:

1. Stadsregionaal of provinciaal niveau

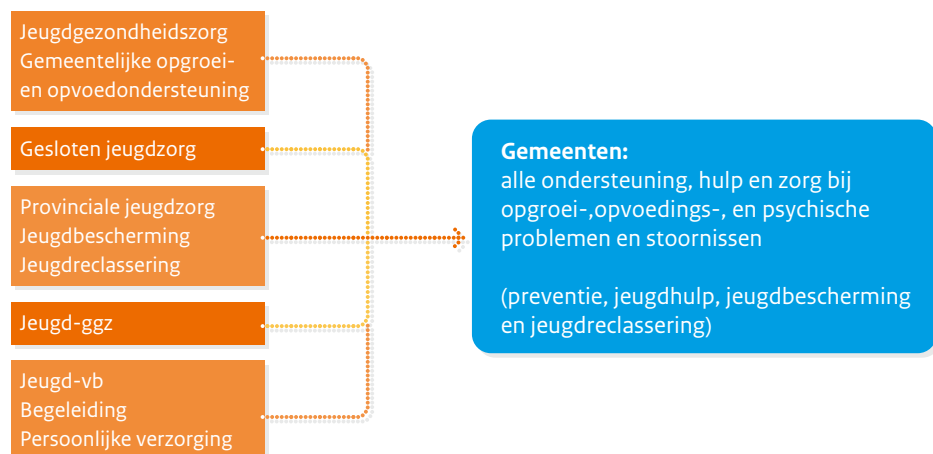
- toegangstaken voor de geïndiceerde jeugdzorg
- ambulante jeugdzorg
- open residentiële zorg
- semi-residentiële zorg
- pleegzorg
- crishulp
- justitieel kader: jeugdbescherming (JB) en jeugdreclassering (JR)
- advies- en meldpunt kindermishandeling (AMK)
- kindertelefoon

2. Landelijke taken (uit AWBZ of Zorgverzekeringswet)

- functies begeleiding, persoonlijke verzorging en het bijbehorende kortdurende verblijf (AWBZ)
- AWBZ zorg voor verstandelijk beperkte jeugdigen tot 18 jaar (met uitzondering van de verblijfszorg voor vb-jeugdigen die dit levenslang nodig hebben, dit blijft in de kern- AWBZ).
- Geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (jeugd-GGZ, inclusief gesloten j-GGZ) (AWBZ en Zvw)

3. Rijk

- Gesloten jeugdzorg (JeugdzorgPlus)

³ In het figuur aan het eind van dit hoofdstuk staat een overzicht met voorbeelden van de verschillende vormen van jeugdhulp

4.2 Beoogde verandering

Met de decentralisatie van alle jeugdhulp worden nieuwe taken en bevoegdheden aan de gemeente toegekend. Het nieuwe stelsel kent door één wettelijk kader en één integrale financieringssysteem voor de jeugdhulp meer doelmatigheid. Dit maakt meer integrale hulp in geval van meervoudige problematiek beter mogelijk: één gezin-één plan- één regisseur.

Met de verschuiving van alle jeugdhulp naar gemeenten wil het kabinet er onder meer voor zorgen dat het jeugdstelsel eenvoudiger wordt en beter aansluit op de eigen kracht en sociale netwerken van jeugdigen en hun ouders of verzorgers. Door versterking van preventie en andere 'lichtere' vormen van hulp is het de bedoeling dat het beroep op zwaardere specialistische jeugdzorg wordt teruggedrongen. Het nieuwe stelsel biedt kansen voor regeldrukvermindering en het tegengaan van onnodige bureaucratie. Met de Jeugdwet is vanaf 2017 een efficiëncytaakstelling van € 450 mln. structureel gemoeid.

In 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoer van alle vormen van jeugdhulp (inclusief specialistische hulp zoals jeugd-ggz, jeugd-iv, gesloten jeugdhulp), de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en de uitvoering van jeugdreclassering.

Ook krijgt de gemeente in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) de verantwoordelijkheid voor het inrichten van een Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK): een samenvoeging van de taken van het huidige Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) en het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Gemeenten zullen het AMHK op bovenlokaal niveau organiseren.

- De gemeente voert een samenhangend beleid ten aanzien van de jeugdhulp, de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en de jeugdgezondheidszorg en zorgt voor afstemming en samenwerking met onderwijs, zorg, maatschappelijke ondersteuning, werk en inkomen en politie en justitie.
- De gemeente zet expertise in op de juiste plaats. Daarbij is de vraag leidend en het aanbod flexibel.
- De gemeente draagt zorg voor maatregelen ter voorkoming van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Over de uitvoering van deze taken dient de gemeente een beleidsplan en een verordening te maken.

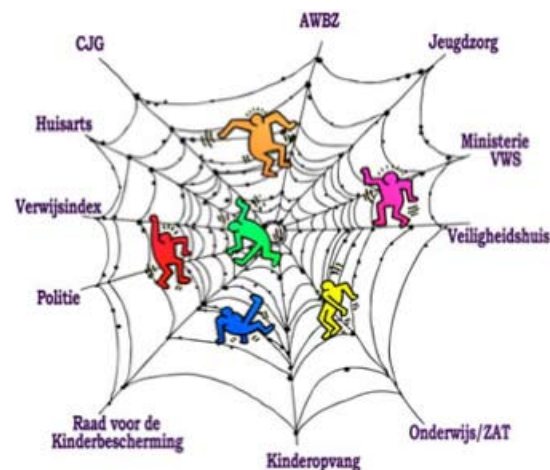
Gemeenten krijgen de verantwoordelijkheid om de toegang tot de jeugdhulp op een laagdrempelige en herkenbare manier te organiseren. Hierbij gaat het zowel om de 'loketfunctie' als de vraagverheldering, triage, doorverwijsfunctie en het inschakelen van passende hulp. De gemeente zorgt ervoor dat de ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen, gezinnen en medeopvoeders integraal en op laagdrempelige wijze worden aangeboden. Bij een interventie wordt zo veel mogelijk uitgegaan van de eigen kracht en het sociale netwerk van betrokken jeugdigen en hun ouders en is de inzet gericht op herstel en versterking daarvan. Ook vindt afstemming met eventuele ondersteuning op school plaats. Verreweg de meeste ondersteuning bieden medewerkers vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), of vergelijkbare lokale organisaties die de CJG-functie vervullen. Op basis van hun professionele deskundigheid en ervaring zijn ze in staat in te schatten wanneer inschakeling van specialistische hulp nodig is of dat een kindbeschermingsmaatregel dient te worden overwogen. Het is aan de gemeenten om de toegang tot jeugdhulp zo goed mogelijk vorm te geven; het 'CJG' wordt niet wettelijk voorgeschreven, maar doorgaans is er wel al een CJG. Het staat de gemeente vrij om de toegang naar jeugdhulp naar eigen inzichten in te richten (ook naar het gedwongen kader), bijvoorbeeld via wijkteams, het CJG, jeugdhulpaanbieders of via de scholen. Daarnaast is jeugdhulp ook toegankelijk na verwijzing door een huisarts, medisch specialist of een jeugdarts. Een groot aantal gemeenten zal er voor kiezen om de toegangsfunctie zelf te organiseren, bijvoorbeeld in een gemeentelijk CJG. Het is ook mogelijk om een deel van de toegangsfunctie uit te besteden, zoals bijvoorbeeld bij de consultatiebureaus vaak het geval is. Naar verwachting maken gemeenten afspraken met de verschillende netwerkpartners uit de omgeving van de jeugdige. Voor het inrichten van de toegangsfunctie zijn ook werkafspraken met de Raad voor de Kinderbescherming van belang. Het positioneren van het AMHK en de kindertelefoon zijn een onderdeel van de toegangsvraagstukken. De kindertelefoon wordt echter naar verwachting landelijk georganiseerd,

Het kabinet heeft het voornemen dat per 1 januari 2015 gemeenten verantwoordelijk worden voor het realiseren en in stand houden van het AMHK, op bovenlokaal niveau. Hiervoor zal de Wet maatschappelijke ondersteuning worden gewijzigd. De wetwijziging loopt mee in het wetstraject van de nieuwe Jeugdwet. De Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) en de Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's) worden samengevoegd tot één organisatie. Op dit moment vallen de SHG's onder de verantwoordelijkheid van de centrumgemeenten voor vrouwenopvang. De AMK's zijn nu nog onderdeel van Bureaus Jeugdzorg en vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincies. Deze bundeling van AMK en SHG is nodig zodat burgers en professionals weten waar ze terecht kunnen bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Daarnaast is de samenvoeging van het AMK en het SHG bedoeld om een integrale aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld te bevorderen. Bij Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) zullen er nadere regels worden gesteld voor de vereiste deskundigheid binnen het AMHK en over de werkwijze van het AMHK. Naar verwachting zal de consultatie van de AMvB's in de zomer van 2013 plaatsvinden. De schaalgrootte van het AMHK zal worden bepaald door de gemeenten/VNG.

4.3 Regiovorming

Gemeenten bepalen zelf op welke schaalgrootte zij de regionale uitvoering organiseren. Hierbij wordt rekening gehouden met de aard van de taken en zo mogelijk aangesloten bij andere relevante samenwerkingsverbanden. Gemeenten maken onderling afspraken over de wijze waarop zij de financiering organiseren en de financiële risico's verdelen. Gemeenten kunnen ook besluiten om samen op landelijk niveau functies in te richten (zoals bijvoorbeeld bij de kindertelefoon het voornemen is). Op een aantal onderwerpen is bij of krachtens de wet geregeld dat regionale samenwerking verplicht is. Het zal daarbij in ieder geval gaan om het nieuw in te richten AMHK, de jeugdbescherming, de jeugdreclassering, de gesloten jeugdhulp (jeugdzorg-plus) en specialistische vormen van zorg. Hiervoor geldt dat deze taken op dit moment zijn belegd bij de provincies, rijk en zorgverzekeraars. Het ligt voor de hand dat taken die nu ondergebracht zijn bij Bureaus Jeugdzorg (zoals AMK, JB en JR) opgaan in een nieuwe organisatiestructuur waarin gemeenten regionaal samenwerken.

- Het Rijk en de gemeenten (VNG) zijn overeengekomen dat eind mei 2013 inzicht moet worden gegeven over de wijze waarop - en op welke terreinen- gemeenten bovenlokaal gaan samenwerken. En welke regio indeling daarbij gehanteerd wordt.
- Op 31 oktober 2013 ligt er een regionaal transitiearrangement in alle regio's. In deze overeenkomst staat uitgewerkt hoe de samenwerkende gemeenten de zorgcontinuïteit realiseren. In dit arrangement geven gemeenten aan hoe ze: de continuïteit van zorg realiseren, de infrastructuur realiseren om de cliënten (zittende en nieuwe tot aan 1 januari 2015) deze continuïteit van zorg in 2015 te bieden, bij de jeugdhulpaanbieder die op 31 december 2014 deze zorg biedt, en hoe ze de frictiekosten beperken. Gemeenten stellen dit arrangement op in overleg met de huidige financiers en de relevante aanbieders.
- Eind 2013 worden de regionale afspraken vastgelegd.

Figuur: Het huidige Nederlandse jeugdzorgstelsel. Bron: VNG, transitiewijzer

Voorbeelden jeugdhulp

Op de website www.voordejeugd.nl vindt u bij het thema 'Soorten jeugdhulp' een korte beschrijving van alle verschillende vormen van jeugdhulp. Met daarbij per soort jeugdhulp een kort antwoord op de vragen:

- om welke doelgroep gaat het?
- hoe is de hulp nu geregeld?
- wat verandert er vanaf januari 2015?
- wat vraagt dit van de gemeente vanaf 1 januari 2015?
- wat vraagt dit van de 'overdragende partij'?
- wat kunnen andere partijen doen?
- wat is het tijdpad?

Korte toelichting bij de verschillende vormen van jeugdhulpverlening:

- **Ambulante jeugdhulp** is gericht op gezinnen. De hulpverlening vindt plaats in de thuissituatie. Het kind (tot 18 jaar) woont gewoon thuis, kan naar school of werk en heeft afspraken met een jeugdhulpinstelling. Bij Intensieve Ambulante Jeugdhulp worden niet alleen het aangemelde kind, maar ook de overige gezinsleden bij de behandeling betrokken.
- Bij **Eigen Kracht** staan participatie, de zelfredzaamheid en wat mensen wél kunnen, centraal. In contact met hulpverlening is het belangrijk dat jeugdigen en ouders zelf de zeggenschap houden over hun eigen leven. Samen met de mensen om hen heen - vrienden, familie, burens - denken zij na over en werken zij aan een oplossing.
- **Jeugdbescherming** is een maatregel die de rechter dwingend oplegt wanneer een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige (ernstig) wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet (voldoende) helpt. Er zijn drie jeugdbeschermingsmaatregelen die de rechter kan opleggen: een onder toezichtstelling (OTS) (dit is veruit de meest voorkomende jeugdbeschermingsmaatregel), ontzetting uit de ouderlijke macht of ontheffing uit de ouderlijke macht.
- **Jeugdgezondheidszorg** (JGZ) is de publieke gezondheidszorg voor kinderen en jeugdigen tussen 0 en 19 jaar. De JGZ volgt de fysieke, sociale, psychische en cognitieve ontwikkeling van jeugdigen op individueel en populatieniveau tijdens verschillende contactmomenten. Hierbij signaleert de JGZ gezondheidsbedreigingen en (dreigende) stoornissen in de ontwikkeling en zorgt ervoor dat – zo nodig – de juiste ondersteuning en zorg wordt ingeschakeld.
- **Jeugd-GGZ**. De afkorting 'GGZ' staat voor geestelijke gezondheidszorg. De jeugd-GGZ biedt hulp aan kinderen en jeugdigen met psychiatrische of psychosociale klachten die zo ernstig zijn, dat zij hierdoor in hun ontwikkeling worden bedreigd.
- **Jeugd-LVB**. 'LVB' staat voor licht verstandelijke beperking. De jeugd-LVB biedt hulp aan kinderen en jeugdigen met een lichte verstandelijke beperking (in het DSM-IV-TR: een intelligentiequotiënt van 50-70) met blijvende beperkingen op het gebied van de sociale redzaamheid en aan zwakbegaafde jeugdigen (IQ van 70-85) met ernstige en chronische beperkingen in de sociale redzaamheid, leerproblemen en/of gedragsproblemen.
- **Jeugdreclassering** kan worden ingezet bij jongeren die een strafbaar feit plegen en is een combinatie van intensieve hulp aan en controle op een jongere. Jongeren van 12 tot 18 jaar komen in aanmerking voor begeleiding door de jeugdreclassering. Vanaf 12 jaar kan een kind voor strafbare feiten worden vervolgd; met het bereiken van de meerderjarigheid is –in principe- het volwassenenstrafrecht van toepassing, en daarmee –in principe- de volwassenenreclassering aan zet.
- **JeugdzorgPlus** is een intensieve vorm van jeugd- en opvoedhulp, bedoeld voor jeugdigen met ernstige gedragsproblemen die zich aan de noodzakelijke behandeling dreigen te onttrekken. JeugdzorgPlus betekent hulp met dwang en drang voor jeugdigen voor wie een machtiging gesloten jeugdzorg is afgegeven door de kinderrechter.
- **Pleegzorg** betekent dat een kind tijdelijk in een ander gezin gaat wonen. Als er problemen zijn in een gezin, wordt altijd eerst gekeken of deze thuis opgelost kunnen worden. Kan dat niet, dan is pleegzorg de eerste keus. In geval van pleegzorg nemen de pleegouders (tijdelijk) de opvoeding en verzorging van een kind op zich. Het is een vorm van opvang die het dichtst bij de natuurlijke gezinssituatie blijft.
- **Residentiële jeugdhulp** is hulpverlening waarbij kinderen en jeugdigen, op vrijwillige of gedwongen basis, (tijdelijk) dag en nacht buiten hun eigen omgeving verblijven. Om welke kinderen gaat het? Het betreft jeugdhulp (0-23 jaar), met uiteenlopende problemen, bij wie de plaatsing verschillende doelen dient en daarom ook verschilt in duur. Residentiële jeugdzorg wordt geboden in instellingen van verschillende omvang, met verschillende specialisaties en met professionals met uiteenlopende opleidingen en achtergronden.

5

● Wat verandert er met de transitie voor Veiligheidshuizen?

Partners uit de jeugdhulp maken een wezenlijk onderdeel uit van de Veiligheidshuizen. Aangezien Veiligheidshuizen zich richten op complexe, ketenoverstijgende problematiek ligt het accent van de jeugdhulp binnen de Veiligheidshuizen vooral op zwaardere vormen van jeugdhulp en/of -zorg, namelijk de jeugdreclassering en de jeugdbescherming. Dit betekent dat de veranderingen ten aanzien van deze functies het meest van invloed zijn op de Veiligheidshuizen. Alhoewel het zwaartepunt daar ligt, vindt ook samenwerking met andere vormen van jeugdhulp plaats. Er wordt bij de analyse van casuïstiek ten slotte integraal naar het individu of het gezin gekeken, waarbij meestal al sprake is van inzet van hulpverlening, ofwel jeugdhulp ingezet dient te worden. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van huiselijk geweld of wanneer een jongere overlastgevend gedrag vertoont, wordt gekeken of er (andere) kinderen in het gezin zijn.

● **Samenvatting veranderingen en kansen**

1. Grotere regierol gemeenten: meer samenhang in het lokale en regionale (jeugd)zorgveld

Veranderingen

- Grotere regierol gemeenten
- Andere inrichting en werkwijze jeugdhulp

Kansen: sturen op samenhang en samenwerking

- (Her)inrichting van het lokale (jeugd)zorgveld
- Sturen op samenwerking

2. Nieuwe aanbieders

Veranderingen

- Nieuwe aanbieders
- Samenwerking op verschillende schaalniveaus

Kansen

- Positionering Veiligheidshuizen, samenwerking en aansluiting

5.1 Grotere regierol gemeenten: meer samenhang in het lokale en regionale (jeugd)zorgveld

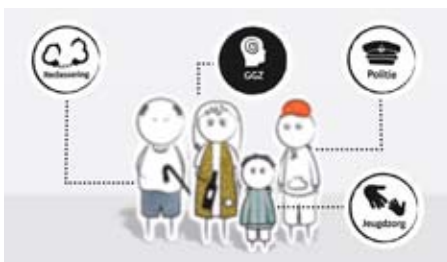
5.1.1 Veranderingen

- *Grotere regierol gemeenten*
Vanaf 1 januari 2013 hebben gemeenten de regie op de Veiligheidshuizen. Vanaf 2015 zijn gemeenten ook verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Gemeenten krijgen daarmee regie over meerdere leefdomeinen en beleids-terreinen die binnen de Veiligheidshuizen samenkomen.
- *Andere inrichting en werkwijze jeugdhulp*
De decentralisatie van jeugdtaken moet bijdragen aan betere en effectievere ondersteuning en hulp, dichterbij kinderen en gezinnen. Belangrijke uitgangspunten daarbij zijn dat integraler wordt gewerkt, meer wordt geïnvesteerd in hulp aan de 'voorkant', en eerder passende hulp wordt ingezet. Dat betekent dat het lokale sociale domein ook zodanig moet worden ingericht dat het werken volgens deze uitgangspunten mogelijk maakt. Zo dient er een laagdrempelige toegang tot jeugdhulp te zijn, van waaruit – indien nodig – goede doorgeleiding naar andere passende (jeugd)hulp plaatsvindt.

5.1.2 Kansen: sturen op samenhang en samenwerking

Gemeenten kunnen door hun grotere regierol en hun nieuwe verantwoordelijkheden zorgen voor meer lokale samenhang in het (jeugd)zorgveld en gaan in min of meerdere mate het lokale veld anders inrichten om de gewenste veranderingen te kunnen realiseren. Door onder meer:

- *(Her)inrichting van het lokale (jeugd)hulpdomein*
Doordat gemeenten regie krijgen over meerdere beleidsterreinen die binnen de Veiligheidshuizen samenkomen, kan er meer samenhang en een betere verbinding tussen de ketens worden georganiseerd die beter aansluit op de lokale behoefte. Elke gemeente vult die regierol op een andere manier in, binnen de wettelijk gegeven kaders. De ene gemeente kiest voor een minimale verandering, terwijl andere gemeenten de transitie aangrijpen om het lokale veld op een andere manier in te richten en het gedachtegoed van de decentralisatie in de breedst mogelijke zin door te voeren. Hierbij staat de decentralisatie van de jeugdzorg niet op zichzelf, maar vindt dit plaats in samenhang met de eerder beschreven decentralisaties.

Vragen die gemeenten zichzelf daarbij stellen zijn:

- Hoe zorgen we voor continuïteit in de jeugdhulp voor alle jongeren, ook nu de wettelijke verantwoordelijkheden ten aanzien van jeugdigen niet volledig dezelfde doelgroepen omvatten? Zo richt het gemeentelijk jeugdbeleid zich op de groep van -9 maanden t/m 23 jaar, terwijl de Jeugdwet zich bijvoorbeeld richt op jongeren tot 18 jaar met uitloop van doorlopende maatregelen.
- Hoe zorgen we voor preventie en organiseren we de toegang aan de voorkant, en organiseren we de toeleiding naar specialistische hulp en het gedwongen kader wanneer dat nodig is?
- Op welke schaal organiseren we dat? Waar komen bijvoorbeeld in de nieuwe situatie het AMHK, crisishulp, de jeugdbescherming en de jeugdreclassering?
- Hoe krijgt het Veiligheidshuis daarbinnen een positie waarin zij haar meerwaarde kan doen gelden?

- En hoe zorgen we voor goede verbindingen tussen die functies en overlegtafels zodat er voldoende samenhang is in het systeem als geheel? Voor Veiligheidshuizen betekent dit dat zij in deze herinrichting een plek krijgen waarin hun meerwaarde ten volle wordt benut, en goed aansluiten op de rest van het lokaal en regionaal aanbod van ondersteuning en jeugdhulp. Daarbij bieden de andere decentralisaties extra mogelijkheden om te zorgen voor samenhang in het bredere sociale domein. Het landelijk kader Veiligheidshuizen kan helpen bij de positionering van het Veiligheidshuis hierbinnen, doordat de functie, doelstellingen, focus en werkwijze van Veiligheidshuizen met alle landelijke partners in gezamenlijkheid is bepaald.

Voorbeeld Veiligheidshuis Amsterdam- Amstelland

Op dit moment wordt het zorgstelsel ingedeeld in nulde-, eerste-, en tweedelijnszorg. In Amsterdam wordt het nieuwe jeugdstelsel vanaf 2015 georganiseerd in vier zorgvormen:

1. het digitale platform
2. ouder- en kindteams en Samen DOEN- teams
3. het flexibele aanbod
4. de gespecialiseerde stedelijke en regionale voorzieningen.

De Amstellandgemeenten willen ook wijkgericht gaan werken en ontwikkelen (per gemeente) een eigen wijkgericht model.

Wat betekent dit voor het Veiligheidshuis?

Landelijke ontwikkelingen zoals ZSM en het landelijk kader Veiligheidshuis leveren een forse uitdaging op voor het Veiligheidshuis Amsterdam- Amstelland. De combinatie met de verschillende decentralisaties maakt dat de gemeenten en de jeugdstrafrechtpartners zoals o.a. Politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, de gecertificeerde instelling jb- jr goed moeten samen werken om ook in de nieuwe situatie de jeugdstrafrechtketen efficiënt en effectief te houden.

In Amsterdam zijn naar verwachting straks 22 ouder- en kindteams (met 20 tot 25 ouder- en kindadviseurs per team) en 48 Samen DOEN-teams. Deze Samen DOEN- teams richten zich op niet- zelfredzame huishoudens met meervoudige, domeinoverstijgende problematiek. Daarnaast werken de Amstelland gemeenten ook aan een eigen model en vorm voor het wijkgerichte werken. Er moet dus een goede aansluiting komen tussen al deze wijkteams en het Veiligheidshuis voor wat betreft de huidige taken op het gebied van jeugd, nazorg detentie en de veelplegersaanpak. Anders ontstaat er een groot informatie- en kennisverlies.

Daarmee is nog niet gezegd dat het Veiligheidshuis Amsterdam- Amstelland de plek wordt waar ook de dadergerichte aanpak voor ketenoverstijgende multiproblematiek met een strafrechtelijke component wordt behandeld. De transitie en diverse decentralisaties zijn dermate groot van omvang dat de taken en positie van het Veiligheidshuis moeten passen in een nieuw (jeugd) stelsel met onder andere wijkteams, grootstedelijke of regionale escalatie/stagnatie voorzieningen en een Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kinder mishandeling.

Opgave

De opgave voor het Veiligheidshuis in Amsterdam- Amstelland met Amsterdamse wijken (een ouder- en kindteam beslaat een gebied van gemiddeld 40.000 inwoners) en de wijkteams in de Amstellandgemeenten is vergelijkbaar met de opgave voor andere Veiligheidshuizen, die vanuit de Veiligheidsregio mogelijk moeten aansluiten bij verschillende lokale infrastructuren.

Informatie uitwisseling. De plek van het Veiligheidshuis in het nieuwe ontwerp van Amsterdam is dus nog niet helder. Naast de bovenstaande uitdagingen moet ook bekeken worden hoe de nog te ontwikkelen ondersteunende ICT- systeem van o.a. wijkteams, het AMHK en de gecertificeerde instelling voor jb-jr privacy proof kunnen communiceren met de partners in de jeugdstrafrechtketen en het systeem dat het Veiligheidshuis gaat gebruiken: GCOS.

Bron: Patrick Snoek, projectleider in het programma stelselherziening jeugdzorg Amsterdam (Om het Kind)

- *Sturen op samenwerking*
Gemeenten kunnen eisen stellen aan de kwaliteit van de jeugdhulp, doordat ze deze hulp zelf inkopen. Ze kunnen daarbij bijvoorbeeld in hun Programma van Eisen aangeven dat ze van partijen verlangen dat lokaal wordt samengewerkt en dat ze deelnemen aan de samenwerking binnen het Veiligheidshuis. Daarbij valt vooral winst te behalen bij partners die in sommige Veiligheidshuizen minder vertegenwoordigd zijn, zoals de jeugd-GGZ en de zorg voor licht-verstandelijk gehandicapte jeugd.
Ook kunnen gemeenten sturen op samenwerking door te zorgen voor samenhang ten aanzien van de randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn, zoals eenduidige ICT-voorzieningen.

5.2 Nieuwe aanbieders

5.2.1 Veranderingen

- *Nieuwe aanbieders*
Momenteel worden de taken van jeugdbescherming, jeugdreclassering en het AMK door Bureau Jeugdzorg uitgevoerd. De nieuwe Jeugdwet maakt het echter mogelijk dat ook andere partijen dan de huidige Bureau's Jeugdzorg deze taken kunnen uitvoeren. Het uitvoeren van deze taken jeugdbescherming (jb) en jeugdreclassering (jr) zijn voorbehouden aan (voorlopig) gecertificeerde instellingen. Het certificeringstraject wordt ingericht door het veld, onder regie van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Het gaat daarbij om certificeringseisen op het gebied van personen, methodieken en organisatie. Het is de bedoeling dat vanaf 1 januari 2015 de (voorlopige) gecertificeerde instelling de jb en/of jr taken onder gemeentelijke regie kunnen uitvoeren.
De gemeenten zijn vrij in de wijze van contractering van de gecertificeerde instellingen voor de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering. Het kan via een directe subsidie of een openbare aanbesteding. Daarnaast zijn er op dit moment gemeenten die de jb-jr taken in het gemeentelijke apparaat zelf willen borgen. Ook dat is mogelijk, mits aan de voorwaarden van certificering is voldaan en er geen belangenverstrengeling optreedt waar het inzet van jeugdhulp in het kader van de jb-jr maatregel betreft. Daarnaast is het de gemeente vrij om te bepalen welke organisatie de taken van het AMHK zal gaan uitvoeren.

Voor het Veiligheidshuis betekent dit dat binnen de eigen (veiligheids)regio een of meerdere aanbieders van jb-jr actief kunnen zijn. En dat verschillende gemeentelijke samenwerkingsverbanden binnen de eigen (veiligheids)regio verschillende afspraken kunnen maken met de gecertificeerde instellingen en met het AMHK. Bijvoorbeeld over aansluiting binnen een gemeentelijk wijkteam, of inbedding in een gemeentelijke organisatie.

Voor het Veiligheidshuis is het dus zaak goed op de hoogte te zijn en te blijven van gemeentelijke samenwerkingsverbanden, de keuze voor aanbieders van jb-jr en de organisatie die de AMHK-taken uit gaat voeren en de afspraken die deze aanbieders hebben gemaakt met de gemeente(n). Op basis daarvan kan het Veiligheidshuis zelf afspraken maken.

De verwachting is dat in de 2e helft van 2013 meer bekend wordt over de nieuwe (potentiële) aanbieders en organisatie van de jeugdbescherming en jeugdreclassering. Voor het Veiligheidshuis betekent dit dat in 2014 goede afspraken gemaakt moeten worden met de gemeente en (mogelijke nieuwe) uitvoerders van deze taken.

- *Samenwerking op verschillende schaalniveaus*

De uitvoering van de taken jeugdbescherming en –reclassering vragen om specialistische kennis en aanbieders die slechts voor een beperkte groep nodig zijn. Vooral kleine(re) gemeenten zijn veelal niet in staat om dat vanwege de benodigde expertise, beperkte schaal en de hoge kosten zelf te organiseren. Het is aan de gemeenten zelf om te bepalen op welke schaal zij willen samenwerken. Dit geldt voor het uitvoeren van de jeugdbescherming en jeugdreclassering, en voor de organisatie van het AMHK. Voorwaarde is in ieder geval dat er een landelijk dekkend netwerk komt en dat de uitvoerders voldoen aan de certificeringseisen, dan wel eisen die nog bij de AMvB worden vastgelegd (voor het AMHK). Het ligt in de verwachting dat gemeenten regionaal gaan samenwerken op deze onderdelen vanwege schaalvoordelen en de specifieke expertise die daarbij gezamenlijk georganiseerd en ingekocht kan worden. Het Rijk heeft de mogelijkheid om bovenlokale samenwerking af te dwingen als de Jeugdwet onvoldoende effectief en efficiënt kan worden uitgevoerd via een AMvB.

Voor het Veiligheidshuis betekent dit dat er niet één op één samenwerking op het niveau van de 25 veiligheidsregio's plaatsvindt, maar op meerdere schaalniveaus. Het is mogelijk dat binnen één veiligheidsregio meerdere gemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn op de onderdelen jeugdbescherming en/of jeugdreclassering, het AMHK en jeugdhulp. Wat dit betekent voor de samenwerking binnen de Veiligheidshuizen en hoe hier op kan worden ingespeeld, komt in hoofdstuk 6 aan de orde.

5.2.2 Kansen: positionering Veiligheidshuizen, samenwerking en aansluiting

Doordat Veiligheidshuizen te maken kunnen krijgen met andere, nieuwe aanbieders van jeugdbescherming, jeugdreclassering, AMHK en jeugdhulp, is het van belang dat zij zich in dit nieuwe speelveld goed positioneren. Belangrijk is daarbij:

a) *In beeld te komen bij, en samenwerken met, gecertificeerde instellingen, AMHK en jeugdhulp*

Bekendheid creëren over wat het Veiligheidshuis is, wat de voordelen zijn van samenwerking binnen een Veiligheidshuis en wanneer er een beroep op kan worden gedaan. Op die manier kan door partners in de jeugdhulp optimaal gebruik worden gemaakt van de meerwaarde die het Veiligheidshuis kan bieden ten aanzien van hun eigen werkwijze en binnen de eigen keten. Dit kan door een adviserende rol te spelen in het voorliggende veld.

b) *In beeld krijgen van (nieuwe) jeugdhulpaanbieders*

Wanneer een casus wordt ingebracht waarbij al jeugdhulp, jeugdbescherming of jeugdreclassering is betrokken, dient deze hulpverlener uitgenodigd te worden voor en aan te sluiten bij het casusoverleg. Daarvoor is een goede koppeling van de informatiesystemen belangrijk, zodat inzichtelijk is welke partijen bij welke persoon of gezin zijn betrokken.

Momenteel wordt de verbinding tussen Veiligheidshuizen en de jeugdzorg meestal gelegd door medewerkers van de toegang/het aansluitteam van Bureau Jeugdzorg. Zij kennen het brede achterliggende jeugdzorgveld goed, brengen expertise in het Veiligheidshuis in vanuit de jeugdzorg in brede zin, en zijn daardoor in staat om de juiste partij bij een casus te betrekken of naartoe door te verwijzen. Het Veiligheidshuis moet goede afspraken maken met de gemeente(n) over de hulpverlener(s) die aansluiten bij het casusoverleg, dan wel mogen 'opschalen' vanuit het eigen veld naar het Veiligheidshuis. Hetzelfde geldt voor het AMHK: ook hier moeten goede afspraken gemaakt worden tussen Veiligheidshuis, gemeente(n) en uitvoerder(s) van het AMHK over wanneer en hoe wordt samengewerkt.

c) *Zorgen voor aansluiting tussen de verschillende schaalniveaus*

Zoals hierboven beschreven gaan gemeenten ten aanzien van jeugdbescherming en jeugdreclassering en AMHK bovenlokaal samenwerken in zelf gevormde regio's. Andere aanbieders op het gebied van jeugdhulp worden per gemeente (soms met meerdere gemeenten gezamenlijk) georganiseerd en ingekocht. Zo zijn er integrale teams die op wijkniveau werken. Veiligheidshuizen werken sinds 1 januari 2013 volgens de geografische indeling van de 25 veiligheidsregio's. Deze verschillen in schaal van samenwerking sluiten niet automatisch op elkaar aan. In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de aansluiting in het lokale en regionale zorgveld.

Voorbeeld Veiligheidshuis Bergen op Zoom

De gemeenten in het politiedistrict de Markiezaten (Veiligheidshuis Bergen op Zoom) benaderen de transitie van de jeugdzorg vooral als een kans. Het is een uitgelezen mogelijkheid om te differentiëren in de functies ‘dwang en drang’ en ‘vrijwillig’ binnen de jeugdzorg. Hoe? Door enerzijds de dwang en drang kant van de jeugdzorg te verbinden aan de aanpakken die er nu zijn binnen het Veiligheidshuis, zoals de aanpak van de multiprobleemgezinnen, waar vaak al ketenoverstijgend wordt gewerkt; binnen de Jeugdzorg en binnen het strafrecht. En door anderzijds de vrijwillige tak van de jeugdzorg te behouden, welke een laagdrempelig karakter kent. De visie over hoe de jeugdzorg er vanaf 1 januari 2015 in dit district uit dient te zien, gaat over een verschuiving van focus op risico's en problemen naar een focus op kracht en talenten van jeugd en ouders zelf.

	‘Laagdrempelige & vrijwillige’ jeugdzorg	‘Dwang & drang’ jeugdzorg
Plek	Dichtbij burgers, lokale en reguliere netwerken, in wijken/CJG's	Districtelijk werkend Zorg- en Veiligheidshuis
Type interventie	Opvoedondersteuning, jeugdhulpverlening	Jeugdreclassering, Jeugdbescherming (OTS), multiprobleemgezin aanpakken, O ³ MP (= Ongrijpbare, Ondoorgroendelijke en Ontwrichtende Multiproblematiek), Persoonsgebonden aanpak justitiabelen
Karakter	Vrijwillig, laagdrempelig, preventief	Justitieel: strafrechtelijk en/of civiel, repressief
Keten	(Jeugd)zorgketen	Strafrechtketen en (jeugd)zorgketen (inclusief aansluiting met ZSM en de TOPX aanpak)

Wat vraagt dit van gemeenten?

Om zowel een transitie als een transformatie te realiseren is het nodig dat de decentralisatie geen verandering op papier wordt, maar een daadwerkelijk eenvoudiger, effectievere, minder bureaucratische en samenhangender hulpverlening teweeg brengt. Geen oude wijn in nieuwe zakken. Niet alle partners zijn daartoe in staat. Dat vraagt een duidelijke regierol van gemeenten om het ontwerp van de gewenste situatie als kader en uitgangspunt te schetsen. De transitie vraagt om een herziening van het jeugdzorgstelsel. In het nieuwe stelsel moet meer geïnvesteerd worden in het versterken van de eigen kracht van gezinnen, het organiseren van de zorg rondom gezinnen in plaats van vroegtijdig doorverwijzen, beter afgestemde zorg, vernieuwende samenhangende zorgstructuur, vraaggerichte diensten van zorgaanbieders en investeren in de pedagogische omgeving.

Hierbij is het de taak van gemeenten om te sturen op resultaten. Enerzijds door kaders te stellen, anderzijds door de feitelijke uitvoering van ‘onderaf’ te laten organiseren. Bestuurlijke opgaven zijn:

1. Inzicht krijgen in doelgroepen
2. Heldere kaders schetsen en gewenste ontwerp maken
3. Zorgen voor voldoende prikkels voor goede marktwerking, zodat organisaties geprikkeld worden om te vernieuwen
4. Monitoren en sturen op effect, niet op output.

Bron: Berry Dückers, manager Zorg en Veiligheidshuis Bergen op Zoom

6

Hoe kunnen kansen optimaal worden benut?

6.1 Voorwaarden

Om goed in te kunnen spelen op de decentralisatie van de jeugdtaken in relatie tot de Veiligheidshuizen dienen gemeenten enkele voorwaarden op orde te hebben. De kansen die deze veranderingen bieden kunnen daarmee optimaal worden benut. Hieronder beschrijven we de belangrijkste. Samenvattend gaat het om het realiseren van voorwaarden op drie niveaus. De 5 stappen die horen bij de verschillende niveaus, staan weergegeven in onderstaand overzicht, en worden in de volgende paragraaf geconcretiseerd in de vorm van tips.

- **Richten: samenhang op bestuurlijk niveau**
Stap 1: Zorg voor een integrale bestuurlijke visie
Stap 2: Zorg voor eenduidig opdrachtgeverschap
- **Inrichten: samenhang op tactisch en strategisch niveau**
Stap 3: Zorg voor een sluitend en dekkend (jeugd)zorgveld
Stap 4: Faciliteer samenhang t.a.v. informatie-uitwisseling en –voorziening
- **Verrichten: samenhang op uitvoerend niveau**
Stap 5: Zorg voor transformatie in de uitvoering

6.2 Stappenplan

6.2.1 Zorg voor een integrale bestuurlijke visie

Stap 1

- Maak daarin heldere keuzes ten aanzien van het lokale (jeugd)zorgveld en de positie van de Veiligheidshuizen daarbinnen, inclusief bestuurlijk draagvlak.
- Voor een duurzame verbinding dienen gemeenten samen met partners in de jeugdhulp- en jeugdstrafrechtketen een gezamenlijke visie te hebben op het jeugdbeleid.
- Neem het kind en het gezin als vertrekpunt bij deze visie: wat is de ambitie van gemeenten ten aanzien van degenen om wie het allemaal gaat?
- Deze visie dient aan te sluiten bij de andere decentralisaties, met als resultaat een samenhangende, integrale visie op het bredere sociale domein.
- Stakeholders van Veiligheidshuizen dienen deze ontwikkeling goed te volgen, waar mogelijk ook aan te sluiten bij de besluitvorming hierover en goede afspraken te maken met de gemeentelijke samenwerkingsverbanden die uiteindelijk ontstaan op de verschillende terreinen.
- Hierbij is het raadzaam het instrument Veiligheidshuis, als flexibele netwerkorganisatie, te positioneren in zowel het integrale veiligheidsbeleid, als in het jeugdbeleid, als in het sociaal domein als geheel. Hierbij dient de positie bepaald te worden zodanig dat de meerwaarde van het Veiligheidshuis optimaal wordt benut in zowel de jeugdhulp- als de jeugdstrafrechtketen.

- De visie op de inrichting van het ‘voorliggende veld’ mag daarbij niet ontbreken, waarbij ook aansluiting in het ‘ontwerp’ wordt meegenomen ten aanzien van de functies van preventie, de toegang, en aansluiting met specialisten in de ze lijn.
- Ook de verbinding tussen het lokale veld (bijv. wijkteams of CJG’s), het bovenlokale veld (bijv. AMHK) en de regionaal werkende organisaties en overlegtafels (Veiligheidshuis) moet daarin een plek krijgen.
- Zorg daarbij voor voldoende draagvlak bij alle stakeholders voor visie en de gemaakte keuzes. Zonder draagvlak is de gewenste en benodigde transformatie moeilijk te realiseren. Dit kan door stakeholders te betrekken bij de totstandkoming van de visie.

6.2.2 Zorg voor eenduidig opdrachtgeverschap

Stap 2

- Door consistentie en samenhang in bestuurlijke sturing (bijv. eisen en randvoorwaarden zoals financiering, verantwoording en beleidsinformatie)
- Zorg voor gezamenlijk en eenduidig opdrachtgeverschap (binnen gemeenten, maar ook door samenwerkende gemeenten). Daarmee wordt voorkomen dat er onnodige bureaucratie ontstaat, en aanbieders te maken krijgen met een wirwar van regels, die per gemeente of binnen gemeenten kunnen verschillen.
- Een visie op de wijze van inkoop (subsidie, aanbesteding, binnengemeentelijk organiseren) bepaalt voor een belangrijk deel op welke wijze organisaties worden ingericht. En hoe zij zich daarna tot elkaar (moeten) gaan verhouden. Het is daarbij belangrijk aannames en (politieke) visies te toetsen aan de praktijk qua wenselijkheid en uitvoerbaarheid.
- Daarnaast kan het ook lonen om eens te kijken bij andere gemeenten/regio’s. Zie hiervoor ook de ‘handreiking opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap’ (zie ook onder hoofdstuk 6: aanvullende informatie).

6.2.3 Zorg voor een sluitend en dekkend jeugdzorgveld

Stap 3

- Waarbij verbindingen tussen de verschillende domeinen, en tussen de overlegtafels zijn georganiseerd.
- Zorg voor goede triage (screening en routing) in het voorliggende zorgveld: afspraken over spelregels en verantwoordelijke linking pins tussen de verschillende domeinen en overlegtafels
- Hierbij is het belangrijk dat gemeenten en partners afspraken maken over wie, waar, wat wanneer agendeert in het Veiligheidshuis. Met andere woorden: wanneer gaat een zaak van een individuele jongere en/of zijn gezin door naar het Veiligheidshuis (opschalen)? En wat is het moment dat het Veiligheidshuis de zaak kan loslaten en de reguliere partners (politie, jeugdhulpverlening, gemeentelijke instanties etc.) de zaak weer op kunnen pakken (afschalen).
- Een beslissingsinstrument voor routing naar het Veiligheidshuis kan daarbij helpen, evenals afspraken over een gezamenlijk, eenduidig en helder begrippenkader (‘taal’) tussen overlegtafels. Belangrijk daarbij is het organiseren van een verantwoordelijke ‘linking pin’ tussen de overlegtafels (zie bevindingen verkennend onderzoek triage, hoofdstuk 6).
- De gemeente kan domeinoverschrijdend sturen op ‘het veld’ van overlegtafels met gedeelde spelregels. Hierbij dient expliciete aandacht te worden besteed aan het zorg dragen van de verbinding tussen het lokale veld (wijk- en buurtniveau) en de meer regionaal werkende Veiligheidshuizen.
- Organiseer een goede koppeling tussen de Veiligheidshuizen en aanbieders van jeugdhulp in de vorm van bijvoorbeeld een ‘aansluitteam’ dat vanuit zijn brede expertise op het gebied van jeugdhulp, goed de verbinding kan leggen met alle spelers in de jeugdhulp.
- Dit betekent dat de blik van een Veiligheidshuis naar buiten gericht moet zijn. Een adviserende rol in het voorliggende veld ten aanzien van casuïstiek kan bijdragen aan goede routing naar het Veiligheidshuis, het zogenaamde opschalen en afschalen.

6.2.4 Faciliteer op het gebied van samenhang in informatie-uitwisseling en –voorziening

Stap 4

- Voor goede samenwerking tussen Veiligheidshuizen en verschillende aanbieders van jeugdhulp is een noodzakelijke voorwaarde dat het uitwisselen van informatie mogelijk is. Zorg dat er helderheid en eenduidigheid is ten aanzien van wat kan en mag op het gebied van informatie-uitwisseling over cliënten tussen partners. Wat mag daarbij vastgelegd worden? Om informatie uit te mogen wisselen, zowel binnen overleggen als in de digitale omgeving, moet voldaan worden aan de privacy wetgeving. Dit vergt specialisme wat wellicht in de eigen gemeente aanwezig is, maar mogelijk ook als regio gezamenlijk moet worden benut/ uitgewisseld. Scherpe privacyconvenanten binnen een gemeentelijk en/of regionaal samenwerkingsverband kunnen mogelijkheden scheppen om informatie uit te mogen wisselen. Bestuurlijke intentie en gezamenlijk draagvlak bij de verschillende partijen (Openbaar Ministerie, Politie, Raad voor de Kinderbescherming, gemeente, gecertificeerde instelling jb-jr, AMHK etc.) is daarbij een essentiële voorwaarde.
- Zorg voor een gezamenlijk digitaal gezinsdossier, of in ieder geval systemen die ‘met elkaar’ kunnen communiceren. Op dit moment werken veel sectoren en beleidsvelden met elk een eigen systeem. Veel gemeenten grijpen de transitie aan om op gezinsniveau een systeem te maken zodat informatie snel voorhanden is, op de juiste plek. Dit kan binnen één digitaal systeem, maar goede verbindingen tussen de systemen zijn ook mogelijk. Het kan gaan om het koppelen van beleidsinformatie- of registratiesystemen (signaleringsystemen, klantvolgsystemen en/of casusoverlegssystemen). Zolang de juiste informatie maar op de juiste plek beschikbaar is en er geen ‘verkeerde’ beslissingen worden gemaakt vanwege weggelekte informatie of onvoldoende beschikbare informatie.

6.2.5 Faciliteer transformatie in de uitvoering

Stap 5

- De daadwerkelijke samenhang moet plaatsvinden in de dagelijkse praktijk. Professionals moeten in staat zijn en worden gesteld om daar samen te werken waar nodig, en tijdig op- of af te schalen waar nodig.
- Dat vraagt specifieke competenties van professionals. Daarbij is het nodig dat zij generalistisch en domeinoverstijgend kunnen werken, en beschikken over interdisciplinaire vaardigheden. Niet alleen is het nodig dat professionals over hun eigen werkkterrein heen kunnen kijken, maar ook om, waar nodig, af te wijken van de normale werkwijze. Soms betekent dat dat professionals fungeren als informatie-makelaar en aanschuiven bij een overleg waar zij geen direct belang bij hebben, maar waar wel hun expertise nodig is.
- Faciliteer ontmoeting tussen professionals. Elkaar kennen en korte lijnen tussen sleutelfiguren zijn bepalend in succesvol samenwerken. Voor specifieke expertise dienen professionals te weten waar en bij wie zij terecht kunnen. Ontmoeting kan gefaciliteerd worden door organisaties of overleggen onder te brengen in ketenkantoren of bedrijfsverzamelgebouwen.
- De gemeente heeft als verantwoordelijke voor het gehele jeugdstelsel, en feitelijk door de andere decentralisaties het gehele sociale domein, hier een voortrekkersrol in. De transitie moet gerealiseerd zijn op 1 januari 2015 maar de transformatie die nu wordt ingezet loopt nog ver tot na 2015 door. Het invullen van deze gemeentelijke voortrekkersrol in het transformatieproces kan bijvoorbeeld door het organiseren van kennisuitwisseling (fysiek of in digitale platforms), het stimuleren van werkbezoeken (stage lopen bij elkaar/ meeloopdagen) en bundeling van informatie op een (gemeentelijke) website. Landelijk wordt hier ook invulling aangegeven door bijvoorbeeld de website van de transitie jeugd-stelsel www.voordejeugd.nl, en de website van de Veiligheidshuizen (www.veiligheidshuizen.nl). Zie voor meer inspiratie en ondersteuning de verwijzingen in het volgende hoofdstuk.

● Transitie en transformatie

● Het jeugdstelsel wordt tussen 2012 en 2015 verbouwd. [...]Het nieuwe beleid is erop gericht de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid voor een groot aantal voorzieningen. Dat is ingrijpend en veelomvattend. Deze transitie moet ook gepaard gaan met een inhoudelijke vernieuwing. De sturing van deze voorzieningen voor de jeugd moet zoveel mogelijk in één hand komen en niet over allerlei bestuurlijke circuits versnipperd zijn. Die visie is inmiddels breed gedragen. Deze beweging staat bekend als de transitie: verantwoordelijkheden van allerlei circuits worden naar één lokaal niveau overgebracht.

Tegelijkertijd is het inzicht doorgedrongen dat we in de jeugdsector veel meer kunnen inzetten op het versterken van de opvoeding, dat we zo min mogelijk de zorg over moeten nemen. Dat betekent dat er meer gewerkt kan worden aan het herstel van het gewone leven, aan het versterken van de gewone ontwikkeling en opvoeding van jongeren, aan talentontwikkeling en de bevordering van de eigen kracht en autonomie van kinderen en hun ouders. Dat betekent niet alleen een transitie, maar ook een transformatie: de nieuwe zorg voor jeugd vraagt om een andere manier van denken en handelen.

De twee termen transitie en transformatie treffen we momenteel op allerlei plaatsen aan. Goed is daarbij te beseffen dat de stelselherziening dus niet alleen een overheveling van verantwoordelijkheden en geld is, maar ook bedoeld is om de sector anders te laten functioneren.

Bron: www.nji.nl

Bijlagen

I : Documentatie

- **Voordejeugd.nl**
De website is van de ministeries van VWS, VenJ en de VNG. Bedoeld voor iedereen die professioneel is betrokken bij de uitvoering van de stelselwijziging jeugd.
www.voordejeugd.nl
- **Landelijk kader Veiligheidshuizen**
www.veiligheidshuizen.nl/doc/VHH-Landelijk-Kader-definitief.pdf
- **Factsheet landelijk kader Veiligheidshuizen**
www.veiligheidshuizen.nl/doc/Factsheet-landelijk-kader-VHH.pdf
- **Explanimation 'Wat zijn Veiligheidshuizen?'**
www.youtube.com/watch?v=qYWhNvwnDck
- **Verkennd onderzoek triage: screening en routing van casuïstiek naar Veiligheidshuizen**
Binnenkort te vinden op www.veiligheidshuizen.nl
- **Factsheet GCOS**
Binnenkort te vinden op www.veiligheidshuizen.nl
- **Jeugdketens sluitend verbinden**
www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/doc/overlast/JeugdketensSluitendVerbinden2010.pdf
- **Handreiking opdrachtgeverschap en opdrachtnemerschap in het kader van de overheveling van extramurale begeleiding**
www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/Handreiking_opdrachtgever.pdf
- **Interactief platform (PLEIO)**
www.netwerkjeugd.nl

Bijlagen

II : Maatwerkondersteuning en kennisuitwisseling

- **Transitiebureau jeugd**

Het Transitiebureau Jeugd bestaat uit medewerkers van de ministeries Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS), Veiligheid en Justitie (VenJ) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)/gemeenten.

Het Transitiebureau Jeugd ondersteunt gemeenten, zorgprofessionals, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, koepelorganisaties en brancheverenigingen, bij de decentralisatie van de jeugdzorg. Dit doen wij door het aangaan van dialoog, kennis te verspreiden en door het beschikbaar stellen van communicatiemiddelen en ondersteunende materialen. Het transitiebureau werkt samen met kennisinstituten en met andere Transitiebureau's binnen het sociale domein en passend onderwijs. Dat doen we door:

- **Website**

Speciaal voor de decentralisatie van de jeugdzorg is de website www.voordejeugd.nl gelanceerd. Deze website is bedoeld voor gemeenteambtenaren en voor iedereen die met de stelselwijziging te maken heeft. Op de site vind je informatie over het huidige hulpaanbod in de jeugdsector, de actuele stand van zaken in het transitieproces, een spoorboekje voor gemeenten tijdens de transitieperiode, inspirerende voorbeelden en een agenda met regionale en landelijke bijeenkomsten. Als gemeente lees je waar je straks verantwoordelijk voor bent en wat je kunt doen om deze verantwoordelijkheden goed in te richten en waar je met vragen terecht kunt. Ook laat de site zien wat er in de sociale media gebeurt, zoals via onze 'twitterbalk' op de homepage. Ga naar www.voordejeugd.nl en meld je aan voor de nieuwsbrief, en je ontvangt automatisch de laatste ontwikkelingen in je mailbox.

- **De digitale kaart en etalage van goede voorbeelden.**

Op de website staat een digitale overzichtskaart. Hier kunnen gemeenten lezen over inspirerende voorbeelden in hun regio. Ook staat hier waar evenementen plaatsvinden en kunnen er contactgegevens worden gevonden. In samenwerking met het NJI is

- **Ondersteunende materialen**

Via de website kun je verschillende materialen downloaden. Zo zijn er presentaties over de concept jeugdwet, een spoorboekje voor gemeenten en zorgaanbieders en een serie kindportretten te vinden. Daarnaast staan er een groot aantal handreikingen en informatiebrochures op de website o.a. over de Jeugdbescherming en Jeugdreclassering, bovenlokale samenwerking en opdrachtgeverschap en inkoop. Op de website staat een kalender verwachten waarop staat wanneer welke ondersteuningsproducten worden uitgebracht.

- **Bijeenkomsten in het land**

Er worden regelmatig bijeenkomsten in het land georganiseerd over de laatste stand van zaken van het transitieproces. Zo organiseert het Transitiebureau Jeugd in samenwerking met de andere Transitiebureau's in juni en juli regionale bijeenkomsten voor gemeenten over de samenhang in het sociale domein.

- **Kennisatelier**

Het Kennisatelier bestaat uit een pakket workshops over uiteenlopende onderwerpen waarmee je als gemeente bij de stelselwijziging Jeugd te maken kan krijgen. Als gemeente(n) kun je van te voren aangeven wat je van de workshop verwacht en welke vragen je graag beantwoord wil zien. Op aanvraag komt het Transitiebureau Jeugd dan graag langs om iets te vertellen over bijvoorbeeld de nieuwe Jeugd wet. Contact hierover kan via de helpdesk (zie hierna)

- In juni organiseert het Transitiebureau in samenwerking met het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) een aantal regionale kennisateliers over de thema's Jeugd-Vb/AWBZ, Provinciale Jeugdzorg, Jeugdbescherming/Jeugdreclassering en Jeugd-GGZ. Er is een vervolgronde gepland in het najaar van 2013.

- Kennis en praktijk netwerken**

In de kennis- en praktijknetwerken komen wetenschappelijke kennis en praktijkervaring samen. Gemeenteambtenaren uit de jeugdsector, beleidsmedewerkers, professionals en wetenschappers zoeken, in een aantal bijeenkomsten, naar verdieping en denken na over bepaalde transitie-vraagstukken. Met elkaar komen tot één eindproduct om anderen in het jeugdveld verder te helpen en te inspireren in het transitieproces. Dit kunnen handreikingen, instrumenten of scenario's zijn voor andere gemeenten.
- Netwerk van transitie managers**

Het Transitiebureau Jeugd ondersteunt een netwerk van transitie managers. Deze transitie managers werken meestal bij gemeenten en vormen de schakel met het Transitiebureau Jeugd op regionaal niveau. Een aantal keer per jaar vinden er kennis en- uitwisselingsbijeenkomsten plaats tussen het Transitiebureau Jeugd en het netwerk. De informatie die hier gedeeld wordt verspreiden de transitie managers in hun eigen regio. Ook is er een aparte forumsite voor de transitie managers om informatie en producten uit te wisselen. Benieuwd naar de transitie manager in jouw regio? Kijk op de digitale landkaart voor hun contactgegevens.
- Digitaal kennisplatform**

Op het digitale platform kennisnetwerk jeugd.nl van het NJI kun je over verschillende onderwerpen met collega ambtenaren, zorgprofessionals en andere geïnteresseerden discussiëren. Op dit platform kun je informatie uitwisselen over de transitie en transformatie, je vindt er blogs, discussievragen en documenten. Er zijn open en besloten discussies. Zo kunnen bijvoorbeeld de deelnemers aan de kennisateliers binnen een besloten omgeving lesmaterialen en kennis uitwisselen. Meer informatie <http://kennisnetjeugd.nl/home>
- Helpdesk en accountmanagers**

Voor vragen over de transitie en transitiebureau kun je op werkdagen tussen 14.00 en 17.00 contact opnemen met de helpdesk op 070-3407878. Vragen kunnen natuurlijk ook gewoon via de mail aan de helpdesk gesteld worden. info@voordejeugd.nl Voor persoonlijk contact en advies op maat voor gemeenten kun je via de helpdesk ook terecht bij onze regionale accountmanagers.
- Elkaar helpen**

Worden er in jouw regio workshops georganiseerd, ken je een inspirerend voorbeeld voor de transitie of ben je in jouw regio actief betrokken bij de stelselwijziging Jeugd? Zet het bij ons op de kaart. Zo help je anderen. Organiseer je zelf een bijeenkomst voor gemeenten in je regio/ je achterban en wil je informatie van ons? Dat kan. Neem dan contact op met het Helpdesk.
- Nederlands Jeugd Instituut (NJI), transitie jeugdzorg**

Hier is informatie te verkrijgen over feiten en cijfers met betrekking tot jeugdthema's, problemen en jeugdhulpaanbod voor jeugd en opvoeders. Het NJI kan vanuit deze inhoudelijke (praktijk)kennis gemeenten ondersteunen bij de vormgeving van hun beleid en uitvoering in het kader van de transitie van de zorg voor jeugd.

www.nji.nl/smartsite.dws?id=146554&itemcode=VSP_IPV_12021
- Voorbeelden uit de praktijk**

www.vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/decentralisatie-jeugdzorg/jeugdzorgwijzer

● Wilt u meer weten?

- Voor nadere informatie of vragen kunt u terecht op: www.veiligheidshuizen.nl.
- Voor vragen over de transitie en transitiebureau jeugd kunt u op werkdagen tussen 14.00 en 17.00 uur contact opnemen met de helpdesk: T. 070-3407878.
- Vragen kunnen ook via de mail aan de helpdesk gesteld worden via: info@voordejeugd.nl
Voor persoonlijk contact en advies op maat voor gemeenten kunt u via de helpdesk ook terecht bij de regionale accountmanagers.

Dit is een uitgave van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Kijk voor meer informatie op www.veiligheidshuizen.nl

Juni 2013

